

27.18x36.19	1	עמוד 22	עולם קטן	12/2021	79882752-8
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

יסודות הציונות

המקורות הדתיים של הציונות

לאחד מחשובי חובבי ציון בעיר, ידיים של שמריהו לוי, שאול גינזבורג ונחמן סירקין.

בצעירותו נחשב עילוי ונשלח לשיבת וולוז'ין המהוללה. הוא למד בה בשנים תרמ"ד-תרמ"ה והיה לאחד ממנהיגי אגודת הסתרים הציונית בשיבה - 'נס ציונה'. בתקופת הקונגרס הרבה לנאום על הציונות ושם של נאומיו יצא לפניו. המונים נהרו להאזין להם, והייתה להם השפעה אדירה לטובת הציונות. ביחד עם עבודתו הציבורית רבת הגוונים הוסיף ללמוד תורה ומדרש. הוא היה בקי בש"ס. ביחד עם עבודתו הציבורית רבת הגוונים הוסיף ללמוד תורה ופוסק פומיה מגירסא, בש"ס בבלי וירושלמי ומדרשי ההלכה והאגדה. ברגו הותיר אחריו כתב יד מסודר וערוך לפוס בשם 'מאור היהדות' - אנתולוגיה עברית המקיפה את כל היצירה היהודית בכמה כרכים. בשנת תר"ע הגיע לסיור בארץ ישראל והחליט לעלות אליה. בשנת תרע"ב עלה עם משפחתו לארץ ישראל. הוא התכונן להוציא סדרת ספרים בשם 'עם הספר', שמטרתה "שכלול ספרותנו היסודית" (תנ"ך, תלמוד, מחקר, קבלה וכדומה), אולם נפצע בתאונת דרכים ומת מפצעיו.

מרקוס

(נדפסה בסוף ספרו 'אמן והלל').

הרב והרבנית

הרב ד"ר מרדכי זאב אהרנפרייז (תרכ"ט-תשי"א). עד גיל בר מצווה למד ב'חדר'. 'ויחליף מכתבים עם גאוני הדור בשנות נעוריו' (דור רבני וסופרים, א, עמ' 34). למד באוניברסיטה בברלין במחלקת הפילוסופיה ובבית המדרש הגבוה ללימודי יהדות בברלין, ונסמך לרבנות. החל משנת 1896 כיהן כרב בקהילת ג'קובו שבקרוואטיה.

בקיץ 1897 סייע הרב ד"ר אהרנפרייז להרצל בארגון הקונגרס הציוני הראשון ושימש 'מזכיר הוועד להכנת הקונגרס הציוני'. לבקשתו של הרצל, דאג הרב אהרנפרייז לנוסח העברי של ההזמנה לקונגרס. מכאן ואילך נהנה הרב אהרנפרייז מהכרה בבקיאותו בכל הקשור בתרבות היהודית והנגיש את הספרות העברית לקהל דוברי הגרמנית. רעייתו, ד"ר אסתר אהרנפרייז, הייתה מ-14 הנשים הצירות שהשתתפו בקונגרס. בשנים 1900-1914 כיהן הרב כרב הראשי של בולגריה וישב בעיר סופיה. בשנת 1914 עברו בני הזוג אהרנפרייז לשוודיה, שם כיהן כרב הראשי של סטוקהולם עד מותו.

"מנורת המאור של תחיית עמנו"

יהושע השל פרבשטיין (תר"ל-תש"ח). נולד בוורשה למשפחה רבנית. סבו היה רבי משולם זלמן אשכנזי, רבה של לובלין. בצעירותו נתפס לרעיון חיבת ציון והצטרף לפעילים ציונים דתיים. השתתף בקונגרס הציוני העולמי הראשון בבאזל, ושם נדלקה בו לדבריו "מנורת המאור של תחיית עמנו וגאולת ארצנו וכאש תמיד יוקדת בי לא

בנימין זאב רייך

"יחי המלך הרצל!"

מרדכי בן עמי (תרי"ד-תרצ"ב). סופר, עיתונאי, שומר תורה ומצוות. בילדותו למד בתלמוד תורה ואחר כך בגימנסיה. כאשר הופיעה הציונות המדינית של הרצל על במת ההיסטוריה, הפך בן עמי להיות ציוני נלהב. בשנת תרנ"ז הוא השתתף בקונגרס הציוני כציר מטעם אודסה. כשעלה הרצל לנאום בטקס הפתיחה, נתקף בן עמי "בתשוקה עזה וקרא בקול: 'יחי המלך!'"

בשנת 1923 עלה בן עמי לארץ ישראל והתיישב בחיפה ולאחר מכן עבר לתל אביב.

גדול בתורה ובחכמה

שמואל אברהם פוזנסקי (תרכ"ה-תרפ"ב). עד גיל 15 הוא למד מאביו, וכך הוא מתאר את לימודו: "כל התורה שלמדתי במקרא ומשנה, תלמוד ופוסקים, עד השנה ה"ז לימי חיי ממנו הוא ומידו נתנה לי. הוא הנחני בדרך ישרה ויורני לבחור בפשט הפשוט ולמאוס בדרך מעקשים, הפלפול המוזר, לאהוב תורה עם חכמה ולמצא חן בעיני א-לוהים ואדם."

פוזנסקי סיים את לימודיו בגימנסיה בוורשה. עם סיום לימודיו הוא החל לעבוד כעוזר ספרן בספריית בית הכנסת טלומצקה. בשנת 1896 הוא הוסמך לרב. בשנת 1908 מונה לדרשן הראשי של בית הכנסת טלומצקה, תפקיד שהחזיק בו עד מותו. בספטמבר 1916 נבחר לסגן יושב ראש ועד רבני המחוז. במרץ 1921 הוא מונה על ידי ועד הקהילה כרב בוורשה.

"תקיף היה ד"ר פוזנסקי בדעתו היהודית, ולא חת מפני כל. היה גדול בתורת ישראל, והיה גם לגאון בחכמת ישראל" (עיתון 'המזרחי', 15 בדצמבר 1921).

תלמידי חכמים בקונגרס הציוני

משה נחמני

המשנה. נוסף על כך הוא השתלם בשפות (גם של העולם העתיק), בפילוסופיה ובלימודים כלליים. הרב מרקוס התקרב לחסידות רדומסק ונמנה עם תלמידיו הקרובים של רבי שלמה הכהן רבינוביץ', בעל ה'תפארת שלמה'. עם פטירתו של האדמו"ר התקרב הרב מרקוס לאדמו"רי בית רוז'ין ובמיוחד לרבי דוד משה פרידמן, האדמו"ר מצ'ורטקוב. בקונגרס הציוני הראשון שימש ציר ואף ישב בבימת הנשיאות. נורדאו אמר עליו שם: "אני רואה באהרן מרקוס את המוח הגדול ביותר בקונגרס זה".

באותה תקופה הוא התכתב עם תאודור הרצל ועם מקס נורדאו ואף החל להוציא ביוזמתו ובמימונו האישי כתב עת ציוני בגרמנית.

בשנת 1912 השתתף הרב מרקוס בוועידת קטוביץ' שייסדה את תנועת אגודת ישראל.

הרציה קוק התבטא עליו בהערכה רבה, בתור אחד מאלה שהיו בעלי "כוחות רוחניים איתנים ומקוריים" בדורות האחרונים.

הרב ההונגרי

הרב בנימין זאב רייך (תרי"ג-תרפ"ט), רבה של העיר באדן, למד בשיבת פרשבוג ונסמך לרבנות בידי ראש הישיבה הרב שמחה בונם סופר, בעל 'שבט סופר' ורבנים נוספים. השתתף כציר בקונגרס הציוני העולמי הראשון, ומאריך גיסא, באלול תרפ"ג השתתף בכנסייה הגדולה הראשונה של אגודת ישראל בווינה. בראשית המאה ה-20 הגיע לביקור בארץ ישראל, ואת רשמיו העלה בחוברת מרתקת בשם 'מזרחה'

מרדכי בן עמי

בקונגרס הציוני הראשון, שהתקיים בשנת תרנ"ז (1897) ביוזמתו של בנימין זאב הרצל, השתתפו 208 צירים מ-16 מדינות.

רבים מהצירים היו ציונים דתיים, שהקפידו על קלה כבחמורה, והיו בהם גם כמה רבנים נכבדים. בשורות הבאות אספר בקצרה על כמה תלמידי חכמים שהשתתפו כצירים בקונגרס. יש לציין כי חלקם עזבו אחר כך את הפעילות הציונית מסיבות שונות, אולם בתקופה הנידונה הם היו מעורבים בכל ליבם בפעילות הציונית וראו בה תקווה וברכה לעם היהודי. מהם שהיו מודרניים יותר ומהם פחות, אך כולם היו יראי שמים ובני אורייין.

לקראת פתיחת הקונגרס ביקר הרצל בבית הרב אשר מיכאל (ארתור) כהן, רבה של העיר באזל שבה התקיים הקונגרס. לבקשת הרב, הרצל עלה לתורה

בברכה בשבת בבית הכנסת הגדול בעיר. כעבור כמה ימים כתב הרצל ביומנו:

"מתוך כבוד לדת הלכתי בשבת שלפני הקונגרס אל בית הכנסת. ראש הקהילה [=הרב כהן] קרא לי לעלות לתורה. המלים המעטות של הברכה העברית חנקו את גרוני מהתרגשות יותר מאשר נאום הפתיחה ונאום הנעימה וכל ניהול הדיונים" (עניין היהודים: ספרי יומן, כרך א', עמ' 784).

"המוח הגדול"

הרב אהרן מרקוס (תר"ג-תרע"ו), מראשוני התנועה הציונית בגליציה, למד בין היתר מפי הרב ברוך יצחק ליפשיץ, בנו של מחבר הפירוש 'תפארת ישראל' על